

УДК 811.161.2'272(477.83/.86-11):(=162.1)"18/19":342.725](075)

МОВНА СИТУАЦІЯ НА ТЕРИТОРІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ПІД ЧАС АВСТРО-УГОРСЬКОЇ МОНАРХІЇ В ОЦІНЦІ АНАТОЛЯ ВАХНЯНИНА

Богдан Сокіл

*Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1 /233, 79000 Львів Україна
тел.: (0322) 239 43 55*

Описано погляди Н. Вахнянина на мовну ситуацію в руській (українській) частині Галичини під час її перебування в складі Австро-Угорської монархії. Проаналізовано намагання галичан запровадити руську мову в шкільництво та публічне життя місцевого населення. Звернено увагу на спроби поляків обмежити використання руської мови у Східній Галичині.

Ключові слова: руська мова, польська мова, мова навчання, написи руською мовою, підручники для руських гімназій, права мови.

Актуальність дослідження: Українські землі протягом багатьох віків належали до різних держав. По-різному складалася й доля української мови в тих державах. І росіяни, і поляки намагалися обмежувати функціонування української мови у своїх державах. Ситуація на теренах Східної Галичини була доволі суперечливою. З одного боку, центральний австрійський уряд намагався забезпечити права руської мови, а з другого, – закривав очі на намагання поляків витіснити руську мову з життя галичан. Руська тогочасна інтелігенція не мирилася зі спробами поляків. Питання руської мови піднімали як на засіданнях Галицького Сейму і Австрійського парламенту, так і на шпальтах тогочасної періодики. Чимало зусиль для збереження української мови та утвердження її статусу доклали священики І. Жуківський, А. Могилинецький, послы Т. Окуневський, О. Барвінський та багато інших. Заслуговує на увагу оцінка мовної ситуації, яку подав А. Вахнянин.

Аналіз останніх досліджень: Історію української мови досліджували багато як українських, так і закордонних учених, зокрема В. Німчук, В. Лизанчук, Г. Мацюк, В. Грещук, М. Лесюк, М. Мозер, В. Мокляк та інші. Однак погляди представників галицької інтелігенції на стан та статус української мови в 19 столітті практично залишилися поза увагою істориків мови.

Мета статті: проаналізувати погляди Анатолія Вахнянина на мовну ситуацію на теренах Східної Галичини під час Австро-Угорської монархії.

Після офіційного поділу Польщі Східна Галичина була приєднана до Австро-Угорської монархії як самостійна територіальна одиниця. Спершу після ревіндикації Галичини офіційний Австрійський уряд визнавав самостійність галицьких русинів (українців), а Конституція, прийнята 21 грудня 1867 року, гарантувала жителям Східної Галичини національну рівноправність і можливість розвивати та плекати свою народність і мову. Однак поляки мріяли про відродження Польщі в межах до 1772 року, а тому продовжували вважати Східну Галичину своєю територією. Вони добре усвідомлювали, що для досягнення своєї мети потрібно виконати дві умови: а) „винародивити” (ополячити)

місцеве населення і б) відібрати в народі його мову – основний ідентифікаційний чинник кожної нації.

Щодо першої, то поляки досягли значних успіхів. Жителі Східної Галичини практично втратили свою шляхту, яка з різних причин (переважно економічних) фактично пополячилася, зрадивши своєму народові і його мову.

Щоб остаточно зреалізувати свої цілі, полякам потрібно було витіснити із життя галичан руську мову, яка була єдиною перешкодою для відродження Польщі в колишні межах.

Починаючи з 1848 року, галичани, побіч з іншими народами австрійської держави, оголосили себе самостійним народом, який хоче користуватися наданою Короною Конституцією, і стали домагатися своїх національних прав.

Однак, на переконання А. Вахнянина, незважаючи на багатолітню наполегливу боротьбу, галичани жодних прав не здобули. Немає жодного сліду, який би свідчив, що руський(український) народ живе в конституційній державі і користується конституційними свободами [1, с. 1].

А. Вахнянин аналізує боротьбу русинів за свою мову і національні права, починаючи від меморіалу Головної Руської Ради, який вона надіслала в жовтні 1850 року до цісаря Франца Йосифа.

Меморіал Ради звучав:

„Виречене Єго Апостольскою Милостю Цісарем Фердинандом І. рівноуправленне всіх народностей, поставило народи австрійські в нову еру, з котрої можна надіятися найкрасиших цвітів для добробиту держави. Деякі народности тішають ся уже добром, впливаючим з сеї найвисшої ласки; у них вийшла вже в житє засада рівноуправлення народного в дотичних законах провінціоанальних і організації властей. Русини вижидають сего добра в найблизшій будуччині на підставі найласкавіших приречень Єго Милости Ціс. Фердинанда І, котрий найвисшим розпорядженєм міністрирйальним з 9. мая 1848. року до ч. 1717 „за щирю і вірну прихильність до найвисшого дому цісарського нарід руский хотячи винагородити розпорядити звелів, щоби урядники, які мають бути поставлені в місцевостях заселених Русинами, були свідомі язика руского, і щоби правительство при обсаджено урядів публичних так державних як і міських Русинів яко таких як найбільше увзглядняло”[1, с. 2].

Взявши за основу розпорядження цісаря Фердинанда І, автори меморіалу далі зауважують, що мова є найголовнішим підґрунтям існування народності. Руська мова за час панування в Галичині ворожої русинам польської політики обмежена у вживанні і, як наслідок, не змогла здобути належних їй прав навіть тоді, коли Галичина перебуває в складі Австро-Угорської монархії.

Щоб досягти вдосконалення мова потребує вільного безупинного руху, публічного значення і практичного вживання в публічному житті народу

Як для кожного народу, так і для завжди прихильного до Австрії руського, дії влади мають велике значення та наслідки. Уряд повинен гарантувати руському народові рівноправність з іншими народностями, а саме з іншою (польською – Б. С.) народністю в Галичині, оскільки така рівноправність щодо зберігання і плекання своєї народності і мови була зазначена в §.5 Австрійської Конституції, прийнятої 4 травня 1849 року. Руський народ за кожної нагоди доводив свою прихильність до уряду австрійського, тому й звик у кожному урядникові бачити виконання волі Монарха. Однак, незважаючи на рішення цісаря, руський народ не користувався правами своєї мови, оскільки:

а) рішення монарха не виконують місцеві власті, окрім того русини ще й змушені боротися за руську сільську школу;

- б) руську мову виключено з урядів та судів;
- в) у руській частині Галичини чиновники не знають руської мови та письма і не хочуть вчитися;
- г) русини не можуть писати рідною мовою подання, боячись, що через руську мову ці проханні будуть несправедливо вирішені або й відкинени.

Безперечно, ті обставини, на думку А. Вахнянина, сприяють тому, що руський (український) народ поступово відчужується від центрального уряду.

Русини хочуть, щоб у руській частині ввійшло право рівноправності в життя і щоб окремі посади в урядах займали особи, які знають руську мову і письмо, а також шанують руську народність [2, с. 1].

Ці бажання були надто скромні і справедливі. Народ не може брати участі в справах і в розвитку конституційної держави, якщо йому не будуть надані відповідні засоби до розвитку своїх сил природнім способом.

Окрім того, ті бажання ґрунтувалися на постанові міністерства від 9 травня 1848 року і §.5 Конституції від 4 травня 1849 року.

Найбільшого результату, якого добилася Руська Рада через свій меморіал, було запровадження руської мови як предмета обов'язкової науки в народних і середніх школах у східній частині Галичини. Уряд звернув увагу на це бажання галичан. Але прийняття такого розпорядження щодо вивчення руської мови, незважаючи на народність, викликало серед поляків опозицію проти руського народу. Заступники польського народу стали думати, як скасувати розпорядження. Поляки були незадоволені, що їхні діти будуть вчитися по-руськи (по-українськи), а руські діти не вчитимуть польської мови. Почалися доноси та інтриги. „Долила масла у вогонь” і сама Русь, особливо редактори „Лади” та „Сімейної бібліотеки”, котрі, пишучи не рідною руською мовою, а мішаниною руської та московської мов, кинули підозру, що руський народ бажає злитися з московським народом в одне ціле. Редактор «Лади» почав видавати часопис, передаючи руське письмо латинськими черенками. Северин Шехович намагався переконати польську публіку, що латинська азбука зірве міс, по якому галицька Русь перейде до Московщини. Однак народ добре розумів шкідливість такої праці С. Шеховича.

Власне ту підозру поляки і намагалися використати для своєї мети, тобто для скасування обов'язкового вивчення руської мови. Перше донесення, що русини намагаються об'єднатися з Росією, було в 1852 році, і незабаром руська мова втрачає свій обов'язковий привілей.

Щоб абсолютно знищити рішення уряду на користь руської мови, у майбутньому стали висилати доноси на русинів. Таких доносів було 58. Це стало причиною того, що уряд, повіривши, взявся за реформування руської азбуки, тобто відкидання гражданки та кирилиці. Відтоді часу і почалися міжнародні суперечки та непорозуміння. Поляки закипіли ненавистю до всього руського і створили план знищення або винародовлення Русі, а уряд задумав скористатися з домашніх чвар на шкоду обох народностей. За напружених стосунків Австрії і Росії під час кримської війни, центральний австрійський уряд вирішив послабити русинів і передати їх під керівництво полякам. Поляки скористалися таким політичним вчинком уряду і намагалися зміцнити свою народність, а послабити руську. Така ситуація тривала аж до 1861 року, тобто до остаточного повернення Австрії в конституційну площину.

Отже, центральний уряд, взявши русинів під опіку 1850 року, покинув русинів у наступних роках, опираючись на брехливі доноси [3, с 1-2].

Починаючи від 1860 року, в Австрії розпочалося конституційне життя. 20 жовтня 1860 року вийшов цісарський жовтневий диплом, а 26 лютого 1861 року міністр Шмерлінг видав статuti для окремих коронних країв.

Русини радісно зустріли звістку про надання конституційних свобод, вірячи, що замах на руське письмо буде скасовано.

Після появи жовтневого диплома не було відомо, який статус отримає Галичина, тому представники руської інтелігенції зібралися в митрополичій палаті і написали листа довіри до п. Шмерлінга. Висловивши свої думки в листі, делегація приїхала Відня. Метою цієї поїздки було порозумітися з міністерством щодо краєвого статуту і виборчої ординації.

Відбулися наради делегації з п. Шмерлінгом над укладенням статуту для Галичини. Результат цих переговорів приніс для галицьких українців сумні наслідки: їх було приречено на вічну меншість у галицькому Сеймі і, фактично, віддано на милість/немилість польської більшості [4, с. 1].

Отже, п. Шмерлінг першим заклав підвалини польського панування в Галичині.

Галицька інтелігенція протестувала проти такого рішення, продовжуючи через написання меморіалів звертатися до центрального уряду.

У меморіалі від 21 вересня 1861 року автори домагалися організації гімназій, суголосних духові руського народу. Відповідь на ці вимоги галицькі українці отримали в ухвалі львівського Сейму 22 червня 1867. Відповідно до цієї ухвали, руську мову було виключено з усіх гімназій, окрім з 4 класів академічної гімназії у Львові.

У меморіалі від 30 вересня 1861 року висловлене прохання про запровадження руської мови в школах і урядах. Однак високе міністерство цей меморіал відклало на потім, оскільки розпорядження міністерства наказували, щоб всі урядники в східній частині Галичини вивчали руську мову приватно [4, с. 2].

У 1861 році галицькі українці ще домагалися:

а) щоб уряд створив комісію, яка мала б укласти підручники для руських гімназій. Це прохання було пов'язане з іншим, яке вимагало нової організації середніх шкіл у Галичині. Однак як до організації шкіл, так і до утворення комісії в найближчих роках не дійшло. Правда, лише в 1868 році інспектор Янівський склав комісію, яка повинна була перекласти «Читанки» п. Торонського,

б) перегляду і надрукування руського перекладу загальнодержавного громадянського закону (цивільного кодексу).

в) створення комісії перекладу всіх законів руською мовою.

Міністр Шмерлінг відмовив руським послам друкувати ті закони руською мовою, покликавшись на відсутність у державі коштів, і порадив чекати до кращих часів.

Окрім того, русини змагалися (наведемо серед багатьох інших, лише ті, що стосувалися мови):

- 1) Про запровадження руської мови в поштових урядах;
- 2) Про руські написи в містах і селах
- 3) Про реорганізацію урядової часописи львівської [5, с. 2].

Отже, руська інтелігенція дбала про свій народ.

У 1861 році відбулися вибори до сейму і він розпочав свою роботу. На перших засіданнях князь Ю. Любомирський вніс подання, у якому пропонував замінити в публічному житті німецьку мову руською і польською. Цим поданням поляки намагалися об'єднатися з русинами. Внесення було прийнято одногосно. Це одна з небагатьох поступок поляків на користь руської мови, оскільки їхньою метою було витіснити німців з краю. Окрім того, на засіданні Сейму вирішили вислати до Державної Ради у Відні тих руських послів, які відстоюватимуть національні інтереси. Однак була єдина умова: руська

та польська сторона повинні об'єднатися в Державній Раді і спільними зусиллями боронити автономію краю.

Після таких солідарних виступів у Сеймі послы поїхали у Відень і там з ними почав провадити роботу п. Шмерлінг. Шмерлінг був противником засади автономії будь-якого коронного краю, а тим більше – Галичини. Зрозумівши, що русини сконсолідувалися проти нього і Німеччини, намагався робити все, щоб розбити цю солідарність. Руські послы, не розгледівши намірів міністра, повірили йому і відійшли від поляків, зійшовши таким чином з конституційної дороги. Відмова солідаризуватися з поляками в Державній Раді означала для руських послів накликати на себе противників у Сеймі, де русини перебували в меншості. Окрім того, руські послы повинні були розуміти, що Австрія не зійде з конституційної дороги і центральний уряд не зможе відмінити рішень місцевого Сейму. Такий вчинок послів-русинів розсердив польську сеймову більшість, у руках якої і перебувало майбутнє Галичини. Це й стало причиною того, що частина сеймової більшості, яка була прихильна до русинів, об'єдналася з неприхильною до русинів більшості і стала вороже виступати проти руського народу.

Отже, дорога, обрана руськими послами в 1861, дорога загравання з центральним урядом, була згубною для жителів Східної Галичини [5, с. 1-2].

Меморіал від 25 листопада 1861 року говорить далі: *„Ми, Русини, допрошували ся у державного міністерства 11. мая о справедливие переведеніе сервітутів; 30. вересня о признаніе нам права, уживати в публичнім житію языка нашого, і о підвишеніе дотаціі духовенству. Ми надіємо ся і віримо, що ті наші суспільні і народні взаємини дуже дотикаючі жаданя і просьби, при справедливости наших домагань і прихильности в. правительства, будутъ скоро рішені; а в який спосіб можна без помочи нашої бідній учащій ся молодежи, средства до того зволить Ваша Екселенція (п. Шмерлінг) сам найти”*.

Отже, виловлені в меморіалі думки свідчать, що представники руського народу вірили в прихильність міністра Шмерлінга і надіялися на справедливе вирішення руського питання [6, с. 1–2].

Під час польського повстання конституційне життя в Галичині зупинилося. У 1863 році Галицький Сейм працював лише декілька днів і не було прийнято жодної ухвали. Цю хвилю хотіли використати рутенські проводирі, і, очікуючи поза конституційною дорогою щось отримати, стали наново писати меморіали. Вони казали, що життя конституційне зупинене, усі народи імперії набувають нових свобод, отримують для себе ширшу автономію, тільки галичани через польське повстання засуджені на безчинність.

У 1863 році було два меморіали. Один стосувався запровадження руської мови в урядах і у судах, інший – у середніх школах як обов'язкового предмета науки. Обидва новіші меморіали свідчать, що писані до Шмерлінга документи не залишили жодних наслідків, і тому необхідно писати інші.

Меморіал, у якому було прохання запровадити руську мову в судах та в урядах звучав: *„Его Величество зволило узнати руский язык яко такий ще в 1849 році; на підставі же рівноуправненя, виреченого конституцією жовтневою, увзглядненого его в ц. к. урядах і судах подвійним способом: 1) зобовязуючи урядників, щоби вичучали ся его (ч. 1631 8.січня 1849); 2) вводячи его в уживаніе з сторонами рускої народности. Однакож перше розпорядженъ не вийшло в практику, бо, як звісно всім, ніхто не налягав на те, щоби урядники уже поставлені учили ся руского языка, а при обсаждені нових о знаніе его навіть і не питано. А чейже у всіх корунних краях австрійської імперіі ставляють за вимінку до кожного наділена урядом, щоби компетент знав красвий язык? Що-до другого пункту, то, мимо виразних розпорядженъ, не здіано також ні крихіточку в хосен руского народу.*

Фактом є, що урядові накази до руских громад і сторін в східній Галичині по найбільшій частині в польськiм, часами в німецькiм, а найрідше в рускiм язичі видавано, що всякі переслухання в спорних річах і в карних або політичних іспитованях майже виключно в язичі польськiм відбуваються, і що при остаточних розправах судії і заступники обвалованих з дуже малими виїмками, хотяї з рускими сторонами, уживають слова польського. Підписані констатують також факт, що в східній Галичині дуже з рідонька який уряд або суд посідає які небудь печатані блянкети рускі до посмертних списків, інвентарів, завіщань і других таких справ.

З другої сторони суть повисше наведені розпорядження неостаточні, щоб вдоволювати справедливим жаданям народу руского дотично береження его язика, і щоб засаду рівноуправнєня на підставі тихже перепровадити можна.

Позволено бо лишень, а не наказано властям і судам, щоб при пересправах письменних з рускими сторонами уживали кирилиці; через що лишено всьо тілько добрій волі урядників, чи они виконують всесторонньо жаданє загалу руского і їх заступників, або ні. Язык кождого народу зріс ся в протягу віків з певним письмом, а тим більше язык руский. Учені лінгвісти доказали аж надто, що ані латинські, ані з тих виробивші ся ческі або польські букви годять ся, щоб ними всі звуки і відтінки рускої мови віддати, і що лишень кирильськими знаками правильна правопись і форма язика заховати дадуть ся. За уживанєм інших букв, не кирильських, язык стратить на чистоті і повазі. Уживаню такому противлять ся навіть найвищими розпорядженнями санкціоновані закони шкільні, котрі руский язык лишень руским письмом, так званою кирилицею, виражати наказують. Вкінці мусять підписані ще додати, що неуживанє кирильських букв зупиняє розвій язика руского, псоває чистоту его, причиняєт ся до польонізації і обиджає народне достойнєство.

Найбільше упослідженє доводить ся язикови рускому від ц. к. нотарів в східній Галичині. Акти, які они списують і урядові справи, котрі яко делеговані судові комісарі ведуть, вистачують ся на польськiм язичі. Начальні власти судові не карають за такі безправа, та ще апробують їх в такий спосіб, що на тій підставі всі діла з рускими сторонами в польськiм язичі полагаджують.

Такого упослідженя дізнає руский язык від всіх політичних, фінансових і почтових урядів. Відкидують они парохольні і громадські урядові свідочтва, дописи і справозданя в рускiм язичі, не приймають листів з рускими адресами; така сама доля доводить ся поданям і квітам руским, хоч в польськiм язичі списані всюди знаходять приступ» [6, с. 1].

Рускі послы, звернувши увагу на таку неприйнятну для українців Східної Галичини ситуацію, просять:

- 1) „щоб при кождім обсаджєню жадано виказу знаня руского язика і письма, і щоб те жаданє при конкурсних оголошенях вираженє було;*
- 2) щоб ц. к. урядам і судам загострено уживанє руского язика в зносинах з рускими сторонами і громадами, і то до того підготовлено всі урядові формулярі;*
- 3) щоб таке саме розпорядженє виданє було для ц. к. нотарів і адвокатів, а верховні власти виконуванє всього того наглядали*
- 4) щоб всім ц. к. краєвим властям львівської адміністративної частини поручений був точний надзір над виконанєм тих всіх розпорядженєв та і щоб ті-ж не поводуючим ся в дисциплінарній дорозі давали догану» [7, с. 1].*

Меморіал 1863 року має вартість у тому, що найточніше ілюструє тогочасний стан щодо вживання руської мови в судах і в урядах.

Незважаючи на міністерські розпорядження, суди та уряди в спілкуванні зі сторонами не вживали руської мови, обмежували її використання в усіх сферах суспільного життя українців

Отже, незважаючи на численні домагання руської інтелігенції вирішити питання вживання руської мови в публічному житті руського населення, ніяких поступків зроблено не було

Аналіз ситуації навколо руської мови, зроблений А. Вахнянином, є важливим внеском у дослідження її стану та статусу за часів перебування Східної Галичини в складі Австро-Угорської монархії.

1. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848-1870. – Руслан. – 27 липня (9 серпня) 1901. – Ч. 169. – С. 1 – 2.
2. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848-1870. – Руслан. – 28 липня (10 серпня) 1901. – Ч. 170. – С. 1.
3. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848 – 1870. – Руслан 31 липня (13 серпня) 1901. – Ч. 172. – С. 1-2.
4. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848 – 1870. – Руслан. – 1 (14) серпня 1901. – Ч. 173. – С. 1-2.
5. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848 – 1870. – Руслан. – 2 (15) серпня 1901. – Ч. 174. – С. 1-2.
6. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848 – 1870. – Руслан. – 8 (21) серпня 1901. – Ч. 178. – С. 1.
7. *Наталь Вахнянин* // Причинки до історії руської справи в Галичині в літах 1848 – 1870. – Руслан. – 9 (22) серпня 1901. – Ч. 179. – С. 1.

Стаття надійшла до редколегії 30. 04. 2017

доопрацьована 30. 06. 2017

прийнята до друку 25. 08. 2017

LANGUAGE SITUATION ON THE TERRITORY OF THE EASTERN HALYCHYNA DURING AUSTRIAN-HUNGARIAN MONARCHY ACCORDING TO ANATOL VAKHNIANYN

Bohdan Sokil

*Ivan Franko National University of Lviv,
1/233, Universytetska Street, 1/233, 79000 Lviv, Ukraine,
Department of Applied Ukrainian Linguistics
tel.: (0 322) 239 43 55*

Eastern Halychyna was annexed to the Austro-Hungarian monarchy as a separate territorial unit after the official the partition of Poland. At first after revidication Galicia after the official Austrian government recognized the independence of Halychyna Ruthenians (Ukrainians), and the Constitution, adopted on December 21, 1867, guaranteed the residents of Eastern Halychyna national equality and opportunity to develop and nurture their nationality and language. However, the Poles dreamt of the revival of Poland within borders of 1772, and therefore continued to consider Eastern Halychyna its territory. They realized very well that to achieve their goal it was necessary to fulfill two conditions: a) "vynarodyvyty" (to Polish) local population and b) deprive people of their language - the main factor of identification of every nation.

Regarding the first condition the Poles made significant progress. Residents of Eastern Halychyna almost lost their nobility, which for various reasons (mainly economic) became Polished having actually betrayed their people and their language.

In order to finally realize their goals, the Poles had to force Ruska (Ukrainian) language out of the life of Halychyna residents, which was the only obstacle to the revival of Poland's former borders.

Starting since 1848, Halychyna residents like other nations of Austrian state declared themselves an independent nation that wants to use the Constitution provided by the Crown and began to pursue their national rights.

However, in the opinion of A. Vakhnianyn, despite the longstanding persistent struggle Halychyna residents did not get any rights. There is not a single fact that would testify that Rus (Ukrainian) people live in a constitutional state and enjoy constitutional freedoms. A. Vakhnyanyn analyzes the struggle of Rus people for Ruska language and national rights, from the memorial of Chief Ruska Council, which it sent to Emperor Franz Joseph in October 1850.

The introduction of Ruska language as a compulsory subject in popular science and secondary schools in the Eastern part of Halychyna was the greatest result which Ruska Council achieved through its memorial. The Government paid attention to that desire of Halychyna people. But adoption of such an order to study Ruska language, regardless of nationality, provoked the Poles to oppose against the Rus people. The protectors of the Polish people began to think how to cancel the order. The Poles were unhappy that their children would learn in Ruska (in Ukrainian), and Rus children would not study Polish.

There also were other memorials to the government on the rights of the Ruska language in Eastern Halychyna but they did not give any positive result for the Halychyna people.

In spite of the ministerial orders courts and governments in dealing with the parties did not use Ruska language and limited its use in all spheres of life of Ukrainians. These orders were not sufficient to satisfy the desire of the Rus people.

Thus, despite many claims of the Rus intelligentsia to improve the major affairs of the Rus people concerning full functioning of Ruska language and its implementation to public use, no concessions were made.

Key words: Ruska language, Polish language, language of education, signs in Ruska language, text books for Rus gymnasiums, rights of language.